

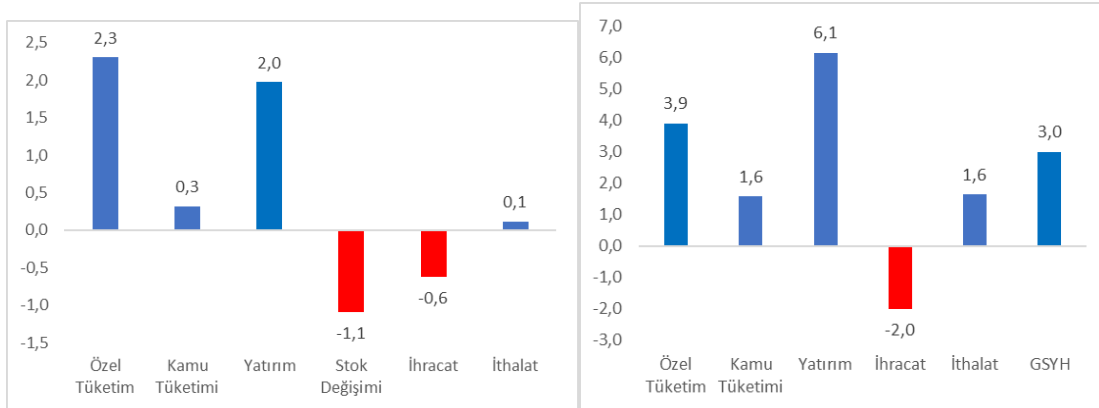
YILLIK BÜYÜMEDE YATIRIMLAR VE ÖZEL TÜKETİM BELİRLEYİCİ

Ozan Bakış¹ ve Oğuz Yurtoğlu²

Yönetici Özeti

Türkiye ekonomisi 2024 yılının dördüncü çeyreğinde yüzde 3 büyüdü. Bu çeyrekte büyümeye en büyük katkı özel tüketimden geldi. Bir önceki çeyrek 3 yüzde puan olan net ihracat katkısı bu çeyrekte eksi 0,5 yüzde puan olarak gerçekleşti. Bir önceki çeyrekte büyümeye negatif katkı yapan stok değişimi bu çeyrekte de büyümeyi 1,1 puan düşürdü. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış serilere göre ise Türkiye ekonomisi 2024 yılının üçüncü çeyreğinden dördüncü çeyreğine yüzde 1,7 büyüdü. Çeyreklik büyümeye özel tüketim harcamaları 2,6 puan pozitif katkı yaparken, yatırım harcamaları da 1,2 yüzde puan pozitif katkı yaptı. Stok değişimi 0,5 yüzde puan katkı sağlarken, net ihracat çeyreklik büyümeyi 2,7 yüzde puan aşağı çekti.

Şekil 1: GSYH alt kalemlerinin 2024 4. çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre büyümeye katkıları (sol şekil) ve büyüme oranları (sağ şekil)

Kaynak: TÜİK, Betam.

¹ Betam, ozan.bakis@bau.edu.tr

² Betam, oguz.yurtoglu@bau.edu.tr

Özel tüketimin katkısı pozitif

2024 yılının ikinci çeyreğinde özel tüketim yıllık yüzde 3,9 artarak büyümeye 2,3 yüzde puan katkı yaptı (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlara göre ise özel tüketim bir önceki çeyreğe göre yüzde 4,3 artarak çeyreklik büyümeye 2,6 yüzde puan katkıda bulundu (Tablo 2).

Tablo 1: GSYH alt kalemlerinin 2024 3. ve 2024 4. çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre büyüme oranları ve büyümeye katkıları

	2024Q3		2024Q4	
	Değişim (%)	Katkı (%)	Değişim (%)	Katkı (%)
Özel Tüketim	2,6	1,6	3,9	2,3
Kamu Tüketimi	0,1	-0,1	1,6	0,3
Yatırım	-0,1	-0,1	6,1	2,0
Stok Değişimi		-2,3		-1,1
İhracat	0,7	0,1	-2,0	-0,6
İthalat	-9,6	2,9	1,6	0,1
GSYH	2,2		3,0	

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 2: GSYH alt kalemlerinin 2024 3. ve 2024 4. çeyrekte bir önceki çeyreğe göre büyüme oranları ve büyümeye katkıları (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış)

	2024Q3		2024Q4	
	Değişim (%)	Katkı (%)	Değişim (%)	Katkı (%)
Özel Tüketim	-0,2	-0,1	4,3	2,6
Kamu Tüketimi	0,1	0,0	0,2	0,0
Yatırım	2,8	0,9	3,9	1,2
Stok Değişimi		-2,2		0,5
İhracat	3,1	1,0	-3,3	-1,1
İthalat	-1,1	0,4	5,2	-1,6
GSYH	-0,1		1,7	

Kaynak: TÜİK, Betam

Yatırımlardaki yıllık artışta toparlanma

2024'ün ilk yarısındaki güçlü artışından sonra geçen çeyrek negatife dönen yatırım büyümesi 2024'ün dördüncü çeyreğinde yıllık bazda yüzde 6,1 artarak büyümeye 2,0 yüzde puan pozitif katkı yaptı. Çeyreklik bazda ise bir önceki çeyreği kıyasla yüzde 3,9 artarak büyümeye 1,2 yüzde puan pozitif katkı yapmıştır (Tablo 1 ve Tablo 2).

Stoklardan yıllık büyümeye negatif katkı sürüyor³

Bir önceki çeyrekte büyümeye negatif katkı yapan stok değişimi bu çeyrekte de büyümeyi düşürdü. Stok değişimlerinin yıllık büyümeye katkısı eksi 1,1 yüzde puan oldu (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış veriye göre ise çeyreklik büyümeye katkısı 0,5 yüzde puan olarak gerçekleşti (Tablo 2).

Dış ticaretten büyümeyi aşağı çekiyor

2024 yılının dördüncü çeyreğinde yıllık bazda ihracat yüzde 2 azalırken ithalat yüzde 1,6 arttı. Neticede dış ticaretin büyümeye katkısı yıllık bazda eksi 0,5 yüzde puan oldu. Bu katkı bir önce çeyrekte 3 yüzde puandı (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış rakamlara bakıldığında ise ihracatın yüzde 3,3 azaldığı, ithalatın ise yüzde 5,2 arttığı görülmektedir (Tablo 2).

Kamu harcamalarından pozitif katkı

Geçtiğimiz iki çeyrekte büyümeye çok az ve negatif katkı sağlayan kamu harcamaları 2024 yılının dördüncü çeyreğinde yüzde 1,6 artarak yıllık büyümeye 0,3 yüzde puan katkı yaptı (Tablo 1). Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış rakamlara göre ise çeyreklik bazda kamu tüketiminde yüzde 0,2 artış yaşanırken büyümeye katkısı olmadı (Tablo 2).

Büyümenin geleceği

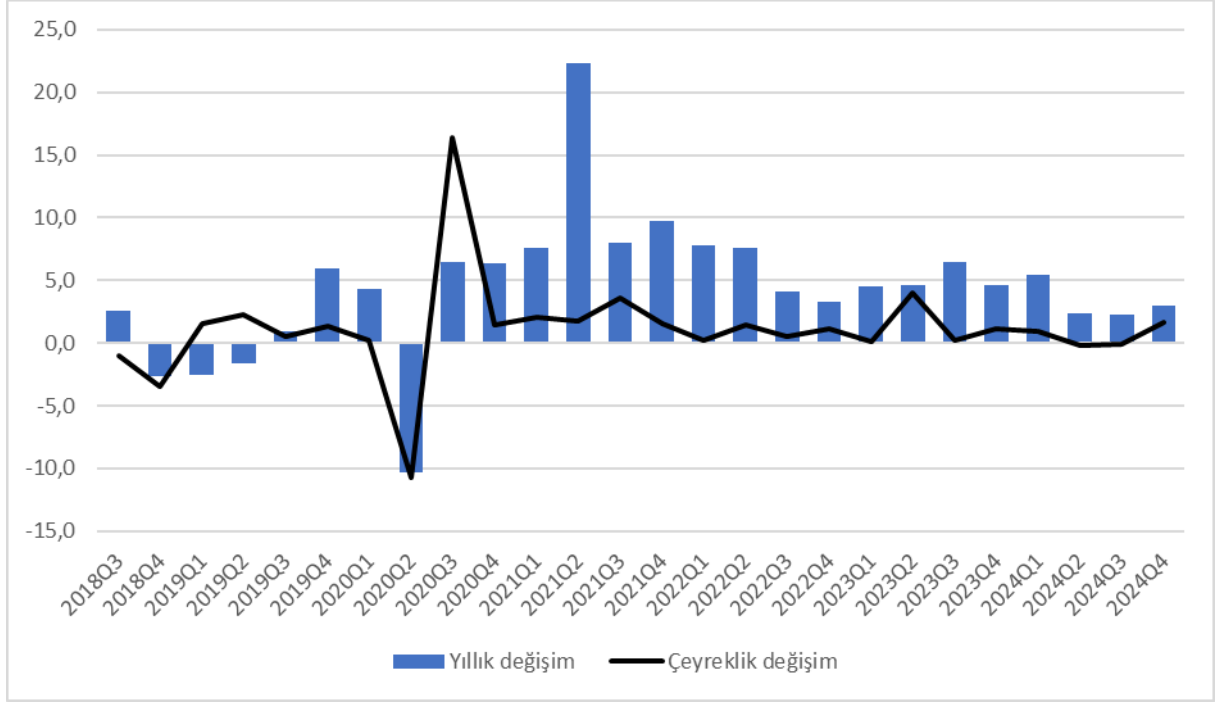
2024 yılı dördüncü çeyreğinde büyümeye esas katkı yatırım harcamaları ve özel tüketim harcamalarından geldi. Dış ticaret ve stok değişiminin katkısı negatifken kamu tüketiminin katkısı pozitif oldu. Çeyreklik bazda iki çeyrek üst üste küçüldükten sonra bu çeyrekte gelen yüzde 1,7 büyüme verisini para politikasındaki faiz indirimleriyle birlikte değerlendirdiğimizde 2025'in ilk çeyreği ve takip eden dönem için daha yüksek büyüme rakamları öngörülebilir. Ne var ki, enflasyonla mücadelede politikasının bir sonucu olarak hem kamu harcamalarının büyümeye sınırlı bir katkı yapacağı hem de değerli TL sebebiyle

---

³ "TÜİK yeni milli gelir serilerini hesaplarken zincirleme hacim endeksi yöntemini kullanıyor. Zincirleme yöntemde hem toplamsallık sorunu olduğu hem de "stoktaki değişiklikler" kalemi için zincirlenmiş endeks türetilmediği için stok değişiminin büyümeye katkısı kolayca hesaplanamamaktadır. Zincirleme hacim endeksi yaklaşımında stok değişimi kaleminin büyümeye katkısının nasıl hesaplanacağını yayınladığımız araştırma notunda detaylı olarak tartışmıştık (bkz. Betam Araştırma Notu 17/217).

net dış ticaretin büyümeye katkısı negatif olacaktır. Bu sebeple 2025 yılı büyümesinin 2024 yılına yakın çıkması şaşkırtıcı olmayacaktır.

Şekil 2: Bir önceki çeyreğe ve geçen yılın aynı çeyreğine göre GSYH büyüme oranları

Kaynak: TÜİK, Betam